

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

Кафедра економіки та економічної теорії

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

“Конкуренція долар - євро”

Студентки групи ЕУБ-41

Пільгун Анастасії

Науковий керівник: к.е.н., доцент

Козюк В.В.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка ECTS: _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль

2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОДІЛ1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТ	6
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНЦІЇ МІЖ ДОЛАРОМ США ТА ЄВРО.....	12
РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТ.....	17
ВИСНОВКИ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26

ВСТУП

Актуальність. Конкуренція між доларом США та євро є одним з найважливіших питань у міжнародних фінансах та економіці. Як світова резервна валюта, долар США домінував на міжнародних ринках протягом десятиліть. Однак з моменту введення євро в 1999 році європейська валюта поступово збільшила свою частку в світовій економічній системі і стала головним конкурентом долара в багатьох ключових сферах міжнародної торгівлі та фінансів.

Це питання набуває все більшої актуальності на тлі сучасних глобальних економічних і політичних викликів. Геополітична нестабільність, економічні санкції та пандемія COVID-19 змінюють валютну конкуренцію та створюють нові умови для функціонування валютних ринків. Як наслідок, ставиться під сумнів роль долара та євро як основних резервних валют, визначається їхня взаємодія та вплив на світові економічні процеси.

Особливо в умовах глобалізації та розвитку міжнародної торгівлі домінуюча позиція тієї чи іншої валюти на світовому ринку має безпосередній вплив на економічну політику країн та фінансові стратегії міжнародних компаній. Зростання ролі євро як резервної валюти та посилення його конкуренції з доларом на міжнародних фінансових ринках створюють нові виклики та можливості як для економік країн єврозони, так і для країн, які традиційно використовують долар у своїх міжнародних розрахунках.

Тому дослідження конкуренції між доларом США та євро має велике значення для розуміння поточних подій на валютних ринках, впливу цих валют на світову економіку та ефективного управління валютним ризиком на рівні окремих фірм і держав. Ця тема є важливою для розвитку теоретичних підходів до аналізу міжнародних валютних відносин та формулювання практичних рекомендацій щодо стратегій грошово-кредитної політики та інвестування в умовах валютної конкуренції.

Мета роботи: Комплексний аналіз конкуренції між долларом США та євро з урахуванням факторів, що впливають на динаміку обох валют в сучасних економічних умовах.

Завдання:

В даній роботі слід дослідити вплив геополітичних подій, зокрема війни моковії проти України, на валюту, зокрема євро. Необхідно оцінити, як енергетична залежність Європи від росії вплинула на зниження курсу євро по відношенню до долара, а також визначити, як ці фактори впливають на валютну нестабільність та економічну ситуацію в регіоні. Важливим аспектом є аналіз використання інструментів валютного хеджування, таких як форвардні валютні контракти, опціони, свопи та стратегії природного хеджування для зниження валютних ризиків міжнародних компаній, особливо в енергетичному секторі. Необхідно дослідити, як ці інструменти допомагають стабілізувати грошові потоки компаній під час коливань валютних курсів.

Важливо також проаналізувати динаміку конкуренції між долларом США та євро на міжнародних ринках, особливо з огляду на їхню роль як резервних валют. Оцінюється, як економічні труднощі в єврозоні та геополітичні чинники впливають на конкурентоспроможність євро по відношенню до долара, незважаючи на підтримку Європейського центрального банку.

На завершення слід підкреслити важливість динамічного управління валютними ризиками, особливо в умовах глобальної економічної нестабільності, спричиненої політичними подіями та змінами на валютних ринках. Для того, щоб ефективно захистити себе від потенційного валютного ризику, компаніям рекомендується розробляти стратегії валютного хеджування відповідно до нових умов.

Об'єкт дослідження: міжнародна валютна система та процеси, що впливають на конкурентні відносини між основними світовими валютами, зокрема долларом США та євро.

Предмет дослідження: конкурентна взаємодія між доларом США та євро, а також її вплив на глобальну економіку, валютні ринки та політику управління валютними ризиками у сучасних умовах функціонування світової фінансової системи.

Практичне значення: дослідження полягає у виробленні рекомендацій для учасників валютних ринків щодо управління валютними ризиками, пов'язаними з коливанням долара та євро. Результати дослідження можуть бути використані для покращення стратегій хеджування валютних ризиків, оптимізації валютної політики компаній, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність, а також для аналізу макроекономічних ризиків національних економік, залежних від євро та долара. Отримані висновки сприятимуть більш глибокому розумінню механізмів та тенденцій конкуренції між доларом США та євро.

Обсяг та структура роботи. Курсова робота загальним обсягом 28 сторінок складається зі вступу, трьох розділів, висновків, та містить список використаних джерел.

РОДІЛІ. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТ

За останні роки світова валютна система зазнала значних трансформацій у відповідь на серйозні структурні зміни у світовій економіці. Зростаюча взаємозалежність країн, технологічний прогрес та геополітичні події мали значний вплив на її розвиток. Особливо значним був вплив швидкого економічного зростання в країнах з перехідною економікою та країнах, що розвиваються. У процесі цього світова економіка диверсифікувалася і стала менш залежною від деяких розвинених країн.

Інституціоналізація системи золотого забезпечення долара в рамках Бреттон-Вудської системи забезпечила гегемонію долара США в міжнародних розрахунках. Цей режим, заснований на обміні доларів на золото за фіксованим паритетом, відображав асиметричну структуру повоєнної світової економіки, в якій США відігравали роль світового банкіра. Однак нестабільність стандарту і зростання глобальної ліквідності призвели до його краху, хоча долар зберіг свою роль основного інструменту міжнародних резервів, підтвердивши тезу про гегемонію долара в сучасній світовій економіці. [13].

Незважаючи на значні зміни в міжнародній економіці та появу нових валют, структура міжнародних резервів залишається вкрай консервативною. Долар США продовжує займати лідируючу позицію як резервна валюта вже понад шість десятиліть, навіть після краху Бреттон-Вудської системи 1970х роках. Євро та юань, незважаючи на зростання їхньої ролі, не змогли серйозно затьмарити долар. Така стабільність пояснюється широким використанням долара США в міжнародній торгівлі та фінансах, а також його роллю як основного засобу для встановлення обмінних курсів.

Резервна валюта слугує основним засобом обміну, інвестування та накопичення резервів у світовій економіці. Для досягнення цього статусу валюти повинні бути повністю конвертованими. Це означає, що вона повинна вільно конвертуватися в інші валюти без обмежень. Крім того, вона повинна бути доступною в достатній кількості на світових фінансових ринках. Країна, що

випускає резервну валюту, повинна забезпечувати стабільність своєї економіки за допомогою ефективної монетарної та фіскальної політики. Високий рівень макроекономічної стабільності, розвиток фінансового ринку та геополітична важливість є передумовами для збереження статусу резервної валюти.

На початку XXI століття домінування долара США на світових валютних ринках мало тенденцію до поступового зниження. Це особливо помітно при аналізі структури міжнародних резервів центральних банків. Тим не менш, ідея заміни долара іншими валютами як основного засобу міжнародних розрахунків зіткнулася з серйозними перешкодами. [21].

Фундаментом домінування долара були так звані "зовнішні ефекти": його широке використання створювало самопідтримуваний цикл, де вибір долара диктувався саме його популярністю. Наукові дослідження свідчать, що подолання домінації долара будь-якою іншою валютою вимагає значного часового лагу та суттєвої переваги за ключовими економічними показниками.

Домінування долара ґрунтувалося на трьох основних факторах: масштабах національної економіки, розвиненості фінансового ринку та здатності уряду підтримувати стабільність валюти через обережну фіскальну та монетарну політику. Історичний досвід свідчив про те, що для зміни світової резервної валюти потрібні десятиліття, навіть якщо нова валюта має сильні фундаментальні переваги.

З моменту своєї появи євро миттєво зайняв позицію другої за важливістю світової валюти. Його перспективність пояснювалася значними розмірами єврозони, розвиненими фінансовими ринками та зобов'язаннями країн-членів щодо фіскальної дисципліни. Однак, світова фінансова криза 2008 року суттєво послабила позиції євро як потенційного конкурента долара. По-перше, інвестори в пошуку безпечних активів масово продавали євро на користь долара США. По-друге, фінансові труднощі Греції поставили під сумнів стійкість єврозони та здатність її членів дотримуватися спільних фіскальних правил.

Порівняння долару США та євро демонструє значну перевагу першого. Долар бере участь майже у 89% всіх світових валютних операцій, тоді як частка євро становить лише третину. Цей розрив свідчить про те, що долар залишається незамінним інструментом для міжнародних розрахунків та інвестицій.

У моделях мультивалютної двосторонньої торгівлі агенти стикаються з проблемами інформаційної асиметрії та мережевих ефектів у своїх операціях. Кожна країна випускає власну валюту, і агенти воліють обмінюватися товарами та послугами з представниками своєї країни. За відсутності централізованого механізму встановлення обмінного курсу, вибір валюти для розрахунків залежить від індивідуальних очікувань агентів щодо прийнятності різних видів грошей. Це призводить до множинних рівноваг, де співіснують різні валюти або де валюти двох країн з'являються ендемоно як засіб обміну. На відміну від прогнозів попередніх моделей пошуку подвійної валюти, цей результат ілюструє важливу роль мережевих ефектів у формуванні валютної системи. Відсутність координації між агентами призводить до неефективного використання ресурсів і не гарантує соціально оптимального результату[14].

Модель пропонує формальний опис механізму, за яким монетарна політика впливає на економіку через валюту. Зокрема, вона пояснює процес заміщення національної валюти іноземною в умовах високої інфляції. Вибір валюти для міжнародних платежів визначається як фундаментальними економічними факторами, так і історичними передумовами. Мережеві ефекти створюють інерцію, яка ускладнює зміну домінуючої валюти, але тимчасові шоки можуть призвести до структурних змін у платіжних системах.

Пропонована модель формалізує інтеракцію між центральними банками як динамічну гру, де рішення щодо рівня інфляції приймаються з урахуванням взаємозалежності національних економік. Ця модель відображає компроміси, з якими стикаються політики, і демонструє наявність інфляційного компромісу, аналогічного кривій Лаффера (рис.1.1) З одного боку, помірний рівень інфляції може збільшити державні доходи за рахунок сеньйоражу, але з іншого боку,

надмірна інфляція підриває стабільність грошової одиниці та обмежує міжнародну торгівлю. Крім того, країни-емітенти резервних валют стикаються з інфляційною дисципліною, зумовленою ризиком втрати їхнього міжнародного статусу (Лі та Мацуї, 2009).

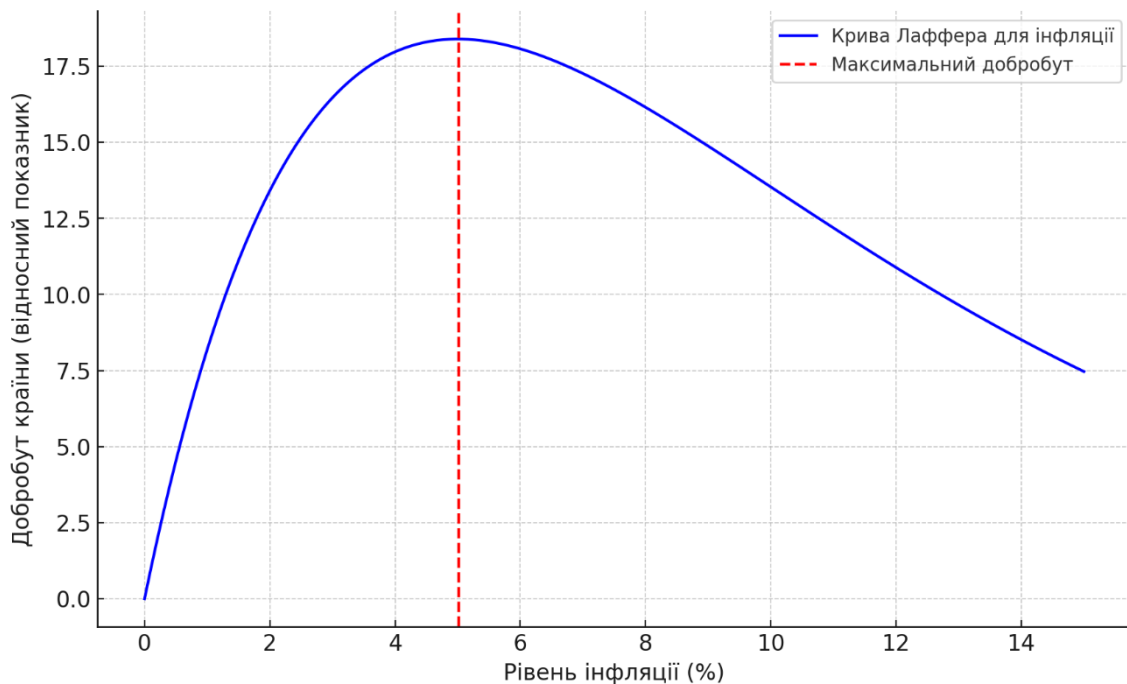

Рис.1.1. Крива Лаффера для інфляції та добробуту країни

Модель передбачає, що для досягнення оптимального рівня інфляції центральні банки повинні збалансувати спокусу до інфляції з ризиками, пов'язаними з втратою довіри до національної валюти.

Конкуренція між доларом США та євро набуває нових аспектів в умовах глобалізації. Долар залишається основною валютою для міжнародних транзакцій і є провідним інструментом для інвестицій, завдяки економічному та технологічному домінуванню Сполучених Штатів. Роль долара як резервної валюти забезпечує стабільність у глобальній фінансовій системі, впливаючи на світові процентні ставки і структурування активів та пасивів[13]. Євро, створене для зміцнення Європейського валютного союзу (ЄВС), поступово розширює свою присутність у світовій економіці. Проте його вплив на міжнародні процентні ставки все ще поступається долару, хоча частка євро в міжнародних розрахунках поступово зростає.

Вибір валюти для міжнародних операцій суттєво впливає на глобальні економічні дисбаланси. Асиметрія між долларом і євро у валютних структурах міжнародних операцій може посилювати нестабільність у фінансовій системі. Розглянемо порівняльну діаграму, яка показує частку долара і євро у світових розрахунках за останні 20 років. Цей графік може включати дані про обсяги міжнародних платежів у кожній валюті, показуючи зростання або стабільність їх використання(рис.1.2.)

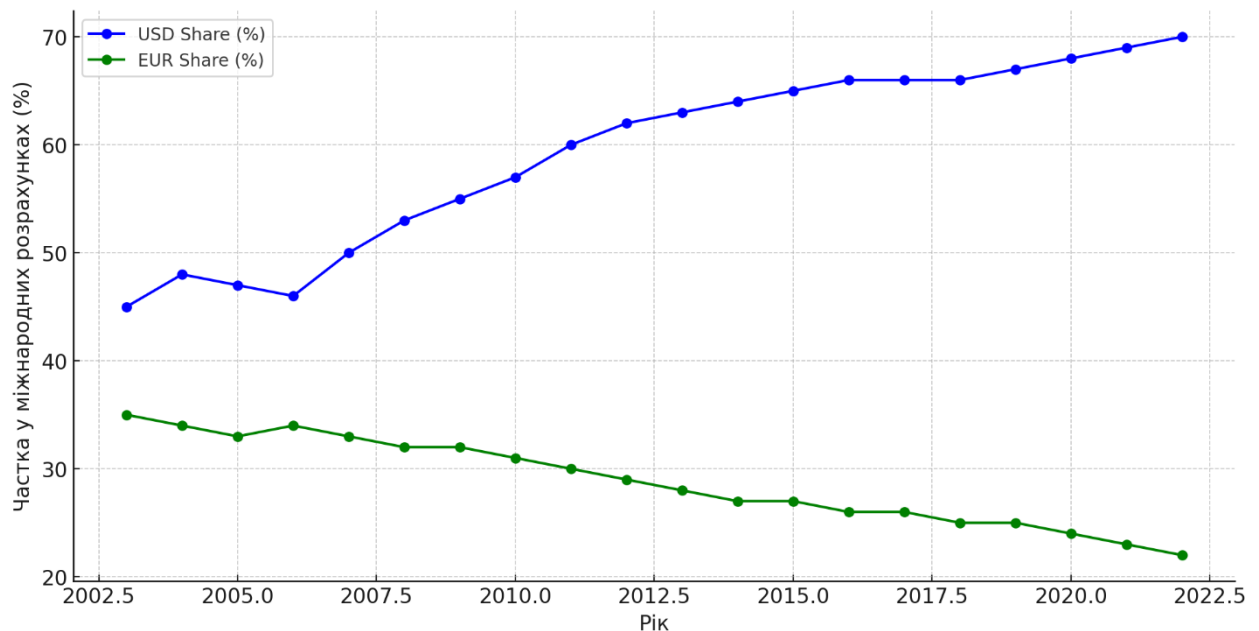

Рис.1.2. Роль долара і євро в міжнародних розрахунках (2003-2023)

Дослідження використання резервних валют у зовнішньоторговельних операціях ґрунтуються на різних теоретичних моделях. По-перше, важливо враховувати тип ціноутворення на ринку та ступінь його ексклюзивності. Також необхідно враховувати, як коливання обмінного курсу впливають на ціни на експортних та імпорتنих ринках. Крім того, негнучкість номінальних цін. Перехід до моделі «ціна-ринок» у міжнародному бізнесі (ціноутворення на основі конкурентних цін у місці продажу, що тягне за собою перенесення валютного ризику на виробників і постачальників) означає, що використання основних валют значною мірою залежить від якості монетарної політики в країні-емітенті валюти, в якій відбувається виробництво, а не від обсягів продажів. Це призвело до переходу до використання валюти країни, в якій

відбувається виробництво. Це також сприяло розвитку форвардних ринків для хеджування валютного ризику в країні-споживачі[17].

Таким чином, вибір номінальної валюти для міжнародних торговельних операцій безпосередньо залежить від ступеня взаємопов'язаності монетарних політик країн-експортерів та країн-імпортерів. Важливою частиною цього процесу є належність до валютної зони, в якій країни намагаються мінімізувати коливання обмінних курсів по відношенню до центральної країни (яка випускає резервну валюту). В результаті обмінні курси фіксуються політичними рішеннями, а торгівля відбувається в межах фіксованої валюти, що, згідно з теорією А. Кампса, підвищує роль євро як зовнішньоторговельної валюти, головним чином у країнах, які інтегруються в ЄВС або мають тісні економічні зв'язки з ЄВС.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНЦІЇ МІЖ ДОЛАРОМ США ТА ЄВРО

Аналіз ролі євро як світової резервної валюти вимагає глибокого розуміння функцій та переваг резервних валют у міжнародних економічних відносинах. Резервна валюта відіграє центральну роль у міжнародній торгівлі та міжнародних фінансах, забезпечуючи ефективність та стабільність платежів між країнами. Існування єдиної загальноприйнятої валюти для міжнародних розрахунків значно знижує транзакційні витрати, пов'язані з обміном валют, і мінімізує ризики, пов'язані з коливаннями обмінних курсів. Резервна валюта сприяє ефективному управлінню інформацією та мінімізації витрат на її пошук, а також ефективному управлінню ризиками та диверсифікації. Незважаючи на великий потенціал євро, історичні фактори та розмір економіки США означають, що наразі долар США є домінуючою світовою резервною валютою.

Ключова валюта повинна ефективно виконувати три основні ролі: засіб обміну, одиниця обліку та засіб зберігання вартості, і він повинен виконувати ці ролі в приватних і державних міжнародних економічних операціях, хоча з різних причин (табл.2.1)

Таблиця2.1.

Роль ключової валюти

Роль	Приватне користування	Офіційне використання
Засіб обміну	прямі платежі за товари та послуги	валютні інтервенції центральних банків
Одиниця обліку	ціноутворення, бухгалтерський облік	інвойси, котирування, фіксація обмінних курсів
Засіб зберігання вартості	банківські депозити, інвестиції	валютні резерви

Як засіб обміну приватні учасники використовують ключову валюту як валюту-посередника замість своїх відповідних валют для купівлі товарів, послуг і активів. Іншими словами, він функціонує як платіжний засіб. Таким чином,

ключова валюта є валютою, якою найчастіше торгують на валютних ринках. Уряди також використовуватимуть ключову валюту як засіб інтервенції на валютних ринках, якщо вони бажають захистити вартість своєї (або іншої) валюти. Ключова валюта також слугує розрахунковою одиницею, у якій ціни на товари, послуги та активи вказані у валюті. Офіційно уряди відстежують вартість ключової валюти, щоб визначити ціну своєї власної валюти, фіксуючи свій обмінний курс щодо ключової валюти, прив'язуючи до неї або, більш вільно, враховуючи її вартість під час визначення монетарної політики. Приватні суб'єкти тримають свої інвестиції в міжнародній валюті як засіб заощадження вартості, оскільки вірять, що їхня вартість з часом зростатиме, а не зменшуватиметься. Валюта, яка є хорошим засобом збереження вартості, також є привабливою резервною валютою для офіційних інвесторів[24].

Як засіб обміну приватні суб'єкти використовують ключову валюту як валюту-посередника, а не національні, для придбання товарів, послуг і активів. Іншими словами, він виступає як засіб платежу. Таким чином, ключова валюта є валютою, якою найчастіше торгують на валютних ринках. Уряди також використовуватимуть основну валюту як засіб інтервенції на валютних ринках, якщо вони бажають захистити вартість власних (або інших країн) валют.

Основна валюта також служить розрахунковими одиницями, у яких оцінюються товари, послуги та активи. Формально уряд відстежує вартість ключової валюти, щоб визначити ціну своєї власної, зафіксувати її обмінний курс із основними валютами, прив'язати її до основних або, ширше, взяти її вартість до уваги під час формування монетарної політики. Приватні організації тримають інвестиції в міжнародній валюті як засіб збереження вартості, оскільки вірять, що їх вартість з часом зростатиме, а не зменшуватиметься. Валюта з хорошими функціями збереження вартості також є резервною, яка віддає перевагу офіційним інвесторам. Визначальним початковим тестом для світової валюти є можливість обміну цього засобу на приватних ринках, що означає, що долар продовжує залишатися основним засобом міжнародного обміну через

масштаб економіки, який поширює його використання у світі. Тут євро знаходиться лише на посередньому рівні. Учені роблять висновок про пріоритети валют, що широко стосуються міжнародних операцій, спираючись на торгівлю в іноземній валюті[2].

Це пояснюється тим, що доцільніше продовжувати використовувати валюту з великим обсягом транзакцій і низькими транзакційними витратами, ніж переходити на валюту з вищими транзакційними витратами. Однак, хоча євро обігнав долар за обсягом обігу в 2006 році, частка євро, що використовується за межами єврозони (10-20%), набагато менша, ніж частка доларів, що використовується за межами США (50-70%). Водночас долар продовжує лідирувати як валюта, в якій центральні банки часто проводять інтервенції. Це пояснюється тим, що більшість резервів центральних банків деноміновані в доларах.

Як розрахункова одиниця на приватному ринку, національна валюта використовується для визначення цін на товари, що продаються (сировинні товари і товари), а також на послуги. Тому цілком логічно, що країни з резервною валютою є найбільшими економіками світу: Вони мають більшу частку ВВП, більшу частку торгівлі та більші фінансові ринки. Ці показники розміру впливають на привабливість ціноутворення в даній валюті.

Наявні дані дозволяють зробити два кроки для оцінки міжнародної ролі євро в торговельному обліку. Наприклад, можна розглянути, якою мірою торгівля з країнами за межами єврозони здійснюється в євро, а не в доларах чи інших валютах. Інший підхід полягає у визначенні того, чи торгівля з країнами-членами ЄС (за межами єврозони), країнами-кандидатами або країнами в інших частинах світу здійснюється в євро більшою мірою, ніж їхня частка в торгівлі з євровоною. Як спостерігається з табл.2.2. масовіше збільшення рахунків у євро та досить стабільне використання виставлення рахунків у доларі.

Таблиця 2.2.

Відносне використання євро та долара для виставлення рахунків у
торгівлі за межами єврозони

	Єврозона з країнами поза неї		
	1999	2004	1 квартал 2006
EUR (експорт)	20.8	27.7	49.78
USD (експорт)	55.4	49.1	44.0
Інше (експорт)	дані відсутні	дані відсутні	6.3
Всього експорт	дані відсутні	дані відсутні	100.0
EUR (імпорт)	дані відсутні	дані відсутні	35.2
USD (імпорт)	дані відсутні	дані відсутні	55.7
Інше (імпорт)	дані відсутні	дані відсутні	9.1
Всього імпорт	дані відсутні	дані відсутні	100.0

Попри ряд нових турбот, міжнародна роль євро у 2022 році залишалася міцною. Цей рік був періодом потенційних викликів для міжнародної валютної системи через події, такі як війна московії проти України, збільшення економічних санкцій та зростаючі геополітичні ризики. Мова йде про те, що частка євро в різних показниках використання міжнародної валюти залишалася стабільною на рівні близько 20%. Євро залишається другою найпопулярнішою валютою у світі[24].

Ця стабільність особливо помітна в умовах зростання інфляційного тиску у світі, частково через підвищення цін на енергетичні ресурси та продукти харчування, що спричинило жорсткішу монетарну політику у провідних країнах та високі відсоткові ставки у головних міжнародних валютах.

Проте попереду нас чекають події щодо моніторингу євро як міжнародної валюти. Звіт за 2022 рік зосереджується на майбутньому міжнародної валютної системи після вторгнення московії в Україну з оглядом на наявні докази.

Геополітична напруженість і близькість до військових конфліктів можуть сприяти зростанню попиту на євро за межами єврозони, що свідчить про те, що євро конкурує з іншими основними валютами, зокрема з долларом США[26].

Зокрема, попит на готівку в євроні зріс у країнах, близьких до зони конфлікту, після вторгнення московії в Україну в лютому 2022 року. Аналіз

показує, що за кілька місяців до вторгнення попит на банкноти євро в країнах, що не входять до єврозони, залишався нижчим за середні історичні показники. Однак одразу після початку військових дій, особливо в березні 2022 року, попит значно перевищив середній історичний показник, особливо на банкноти великих номіналів (100 та 200 євро), які переважно використовуються для збереження вартості(рис.2.1.)

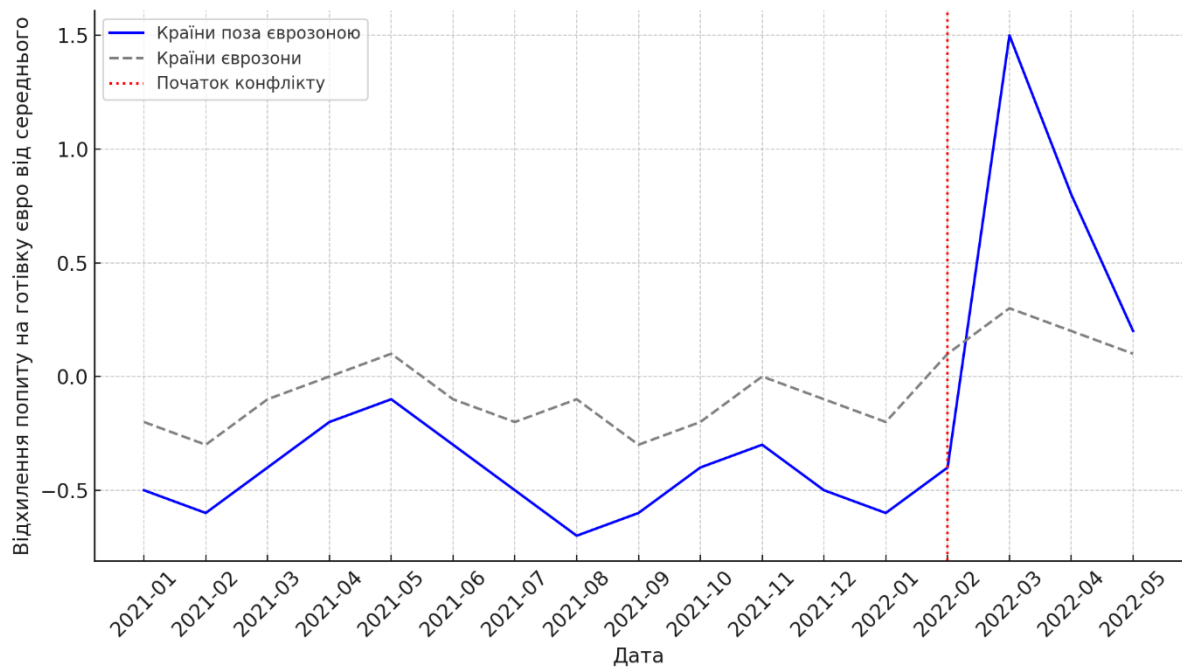

Рис.2.1. Відхилення попиту на готівку євро (2021-2022)

Ці дані свідчать про те, що євро відіграє важливу роль як засіб збереження вартості в кризові часи, посилюючи свою конкурентоспроможність по відношенню до долара США. Запобіжний попит на готівку євро, ймовірно, зумовлений впливом військових дій на економічну стабільність сусідніх країн, про що свідчить значне відхилення випуску банкнот євро від середніх історичних показників у країнах, близьких до зон конфліктів. Інфляційний тиск посилюється в усьому світі, частково через стрімке зростання цін на енергоносії та продовольство, пов'язане з війною, а монетарна політика в основних країнах підвищує процентні ставки за основними міжнародними валютами.

Незважаючи на складний фон, загальні показники міжнародної ролі євро протягом звітного періоду залишалися стабільними. З поправкою на вплив

ревальвації обмінного курсу індекс зріс приблизно на 1,3 процентного пункту. За поточним обмінним курсом змін мало. За різними показниками використання міжнародної валюти частка євро становила в середньому близько 20%. Євро залишався другою за значенням валютою в міжнародній валютній системі.

За допомоги нейромережі створено графік (рис.2.2) на котрому зображено динаміку курсу USD до EUR з 1999 по 2024 рік. Він ілюструє ключові події, такі як введення євро, фінансову кризу 2008 року, боргову кризу в Єврозоні та пандемію COVID-19. Наочно демонструє, як глобальні економічні події вплинули на співвідношення між долларом та євро, підкреслюючи їхню конкурентну взаємодію на фінансових ринках.

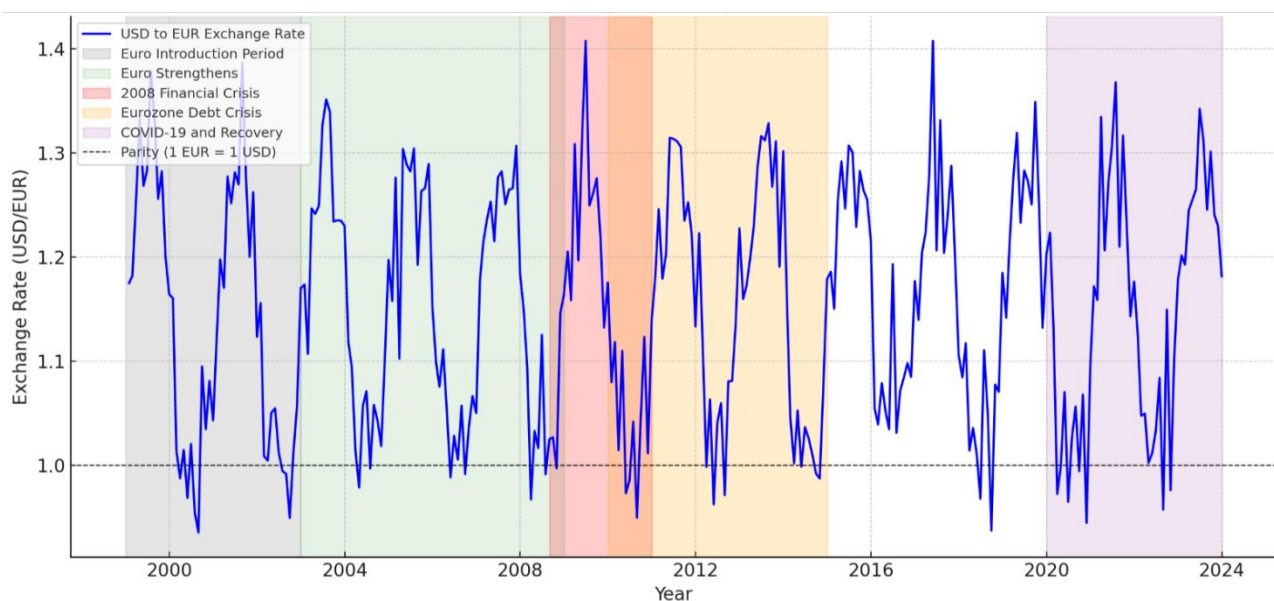

Рис.2.2. Динаміка обмінного курсу долара США та євро (1999-2024)

Результати регресії показують, що різниця в процентних ставках між Сполученими Штатами та зоною євро має сильний вплив на потоки капіталу. Оскільки глобальні інвестори прагнуть отримати більший прибуток на ринку США, позитивна різниця процентних ставок на користь США призведе до збільшення притоку капіталу в активи, деноміновані в доларах.

Зокрема показує, що з кожним збільшенням різниці процентних ставок на 1% приплив капіталу в активи в доларах США збільшується приблизно на 0,5%. Цей висновок узгоджується з дослідженнями Банку міжнародних розрахунків (BIS) і Міжнародного валютного фонду (МВФ), які свідчать про те, що міцність

долара США часто пояснюється вищою прибутковістю активів США порівняно з активами США під час фінансової кризи.

Макроекономічні умови, такі як зростання ВВП та інфляція, також впливають на відносну силу долара США та євро на ринках, що розвиваються.

Ринки, що розвиваються, як правило, мають більший попит як на долар США, так і на євро в періоди сильного економічного зростання, але долар часто залишається більш привабливим через свою роль у світовій торгівлі та фінансах[6]. Наприклад, періоди швидкого зростання на ринках, що розвиваються, збільшують попит на активи, деноміновані в доларах США, особливо ті, що пов'язані з експортом первинних продуктів (таких як нафта). І навпаки, конкурентоспроможність євро зростає, коли економічні умови в євроні є сильними та коли країни, що розвиваються, мають тісні економічні зв'язки з Європою.

Даний емпіричний аналіз показує, що конкуренція між долларом США та євро на ринках, що розвиваються, визначається поєднанням різниці процентних ставок, глобальних фінансових умов і макроекономічних факторів. Долар США зазвичай переважає під час фінансової нестабільності, коли відмінності процентних ставок сприяють Сполученим Штатам або коли ринки, що розвиваються, стикаються з коливаннями світових цін на товари. Емпіричні результати свідчать про те, що вибір валюти для надходження капіталу на ринки, що розвиваються, залежить не лише від міцності валюти, але й від ширших макроекономічних умов та настроїв інвесторів.

РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТ

Управління валютним ризиком має вирішальне значення в глобальній економіці, яка формується міжнародною валютною системою. Оскільки валютні курси змінюються під впливом економічних, політичних та ринкових чинників, бізнес та уряди стикаються з ризиками, якими необхідно ретельно управляти, щоб уникнути фінансових втрат. Ефективне управління особливо важливе в умовах, коли основні валюти, такі як долар США та євро, є домінуючими.

Міжнародна валютна система еволюціонувала з часом, перейшовши від золотого стандарту до сучасної системи плаваючих валютних курсів, як зазначено в попередньо розглянутих темах. Ця сучасна структура значною мірою спирається на економічну потужність і глобальне значення долара та євро. Центральні банки, уряди та інституції, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), відіграють стабілізуючу роль у підтримці рівноваги економіки шляхом управління валютними резервами, встановлення процентних ставок та інтервенцій на валютних ринках[12].

ризик виникає, коли вартість однієї валюти коливається по відношенню до іншої і впливає на бізнес, інвесторів та уряди. Ризик операції виникає, коли узгоджена ціна операції змінюється до моменту розрахунків через зміну валютних курсів. Ризик перерахунку впливає на транснаціональні компанії, які консолідують міжнародну фінансову звітність. Економічний ризик відображає ширший вплив валют на майбутні грошові потоки та конкурентоспроможність. Статус долара США як світової резервної валюти також створює унікальні виклики для неамериканських компаній, оскільки багато міжнародних транзакцій деноміновано в доларах. Євро, хоча і не є домінуючою валютою, також має значний вплив на світову торгівлю, особливо на торгівлю всередині ЄС.

В останні роки управління валютним ризиком набуває все більшого значення для міжнародних компаній, особливо у 2020 та 2022 роках, коли великі світові події змінили валютні ринки. Пандемія COVID-19 у 2020 році спричинила світові економічні потрясіння з надзвичайною волатильністю ринків та значним підвищенням курсу валют. Уряди вжили безпрецедентних фінансових та монетарних заходів, включаючи зниження процентних ставок та масивні пакети стимулів від Федеральної резервної системи США, що призвело до волатильності долара. Це середовище змусило компанії переосмислити свої стратегії управління валютними ризиками, приділяючи більше уваги хеджуванню від різких коливань валютних курсів та реагуванню на перебої в ланцюгах поставок.

У 2022 році конфлікт між Росією та Україною мав подальший вплив на валютну ситуацію, зокрема на євро, через залежність Європи від російських енергоносіїв. Відображаючи занепокоєння щодо енергетичної безпеки та інфляції, євро значно знецінився по відношенню до долара. Багато компаній, що працюють в євро, особливо в енергоємних секторах, зіткнулися з підвищеними валютними ризиками. Наприклад, енергетичні компанії використовували валютне хеджування для зменшення ризиків, пов'язаних з коливаннями курсу євро. Це підкреслює важливість раціонального управління валютними ризиками та використання таких інструментів, як форвардні контракти, опціони та стратегії природного хеджування для стабілізації грошових потоків у турбулентному середовищі[2].

Нижче наведено кругову діаграму (рис.3.1), що відображає популярність основних інструментів хеджування (форвардні валютні контракти, опціони, свопи та натуральне хеджування) серед міжнародних компаній. Ця візуалізація допомагає зрозуміти, які методи є найбільш популярними і як компанії адаптуються до турбулентних курсових умов для стабілізації своїх грошових потоків.

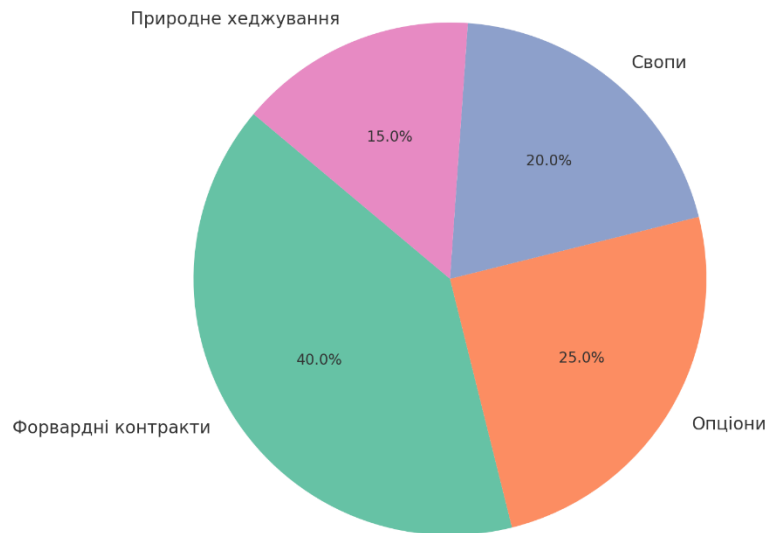

Рис.3.1. Інструменти валютного хеджування серед компаній

Домінування долара у світовій фінансовій системі означає, що він часто є валютою вибору для країн, які мають валютні резерви. Це пов'язано з тим, що ліквідність і стабільність долара означає, що країни з більшою ймовірністю зберігатимуть долари і торгуватимуть ними. Однак євро також став важливою валютою в міжнародній торгівлі, особливо в Європі та деяких частинах Азії. Хоча роль євро як резервної валюти зростає, він все ще відстає від долара США за часткою на світовому ринку.

Європейський центральний банк активно просуває використання євро на світових ринках, але такі фактори, як економічні труднощі в єврозоні та геополітичні ризики, пов'язані з Європейським Союзом, заважають євро випередити долар США. Якщо компанії хочуть вижити в цій валютній гонці, вони повинні враховувати економічні та геополітичні фактори, які впливають на вартість цих валют.

На додаток до інструментів, згаданих вище, компанії також повинні бути в курсі змін у світовій економіці, політиці центральних банків і політичних подій, які можуть вплинути на вартість валют. Оскільки ці фактори є непередбачуваними, управління валютним ризиком має бути динамічним і швидким, а компанії повинні регулярно коригувати свої стратегії відповідно до нових змін. Компанії можуть уникнути валютних коливань, впроваджуючи

складні системи управління ризиками, які включають дані в режимі реального часу та передові методи прогнозування. Ці системи дозволяють компаніям краще передбачати потенційні коливання валютних курсів і приймати більш обґрунтовані рішення щодо хеджування, інвестування та пом'якшення ризиків.

Крім того, транснаціональні компанії можуть використовувати географічну диверсифікацію, координуючи свою діяльність у різних географічних регіонах, щоб зменшити залежність від однієї валюти. Цей підхід, відомий як природне хеджування, може компенсувати валютний ризик шляхом компенсації доходів і витрат в одній валюті[10].

Управління валютним ризиком залишається важливою функцією для компаній, які торгують та інвестують на міжнародному рівні. Конкуренція між долларом США та євро продовжує формувати глобальний валютний ландшафт, при цьому кожна валюта зазнає впливу економічної політики, геополітичних подій та ринкових сил; зовнішні фактори можуть мати значний вплив на обмінні курси, як показали нещодавні події, такі як пандемія COVID-19 та російсько-український конфлікт. Ефективні інструменти управління ризиками мають важливе значення для зменшення потенційних збитків. Компанії повинні залишатися гнучкими і використовувати форвардні контракти, опціони, свопи та стратегії природного хеджування, щоб захистити себе від непередбачуваності валютного ринку.

Крім того, зміна позицій долара і євро обумовлено впливом інфляції і різницею в економічних умовах в США і Єврозоні. Якщо економіка США буде рости швидше, ніж економіка Європи, це може привести до зміцнення долара по відношенню до євро, що також негативно позначиться на компаніях, які залежать від обох валют. Натомість інфляційний тиск в Єврозоні, особливо коли він є вищим, ніж у США, може призвести до знецінення євро, що створює в свою чергу додаткові витрати для компаній, які повинні конвертувати доходи з євро у долари.

Через високу волатильність курсу долара до євро компанії використовують стратегії хеджування, такі як форвардні контракти, опціони та інші інструменти, щоб пом'якшити вплив коливань обмінного курсу на свій бізнес та стабілізувати грошовий потік навіть у нестабільних ринкових умовах.

Таким чином, необхідність хеджування валютного ризику по парі долар євро зумовлена зовнішніми факторами, такими як монетарна політика, геополітичні події та економічна нестабільність, які можуть мати значний вплив на обмінний курс цієї валютної пари. Оскільки долар та євро є основними валютами для міжнародної торгівлі, їх коливання можуть значно збільшити витрати та зменшити доходи компаній, що працюють у цих двох економіках. Хеджування може допомогти мінімізувати ці ризики та забезпечити фінансову стабільність і передбачуваність грошових потоків в умовах різких валютних коливань.

ВИСНОВОК

Конкуренція між доларом США та євро є важливим аспектом сучасної міжнародної валютної системи, і її вплив на світові фінансові ринки важко переоцінити. Як світова резервна валюта, долар США домінує в міжнародних розрахунках, торгівлі та фінансових операціях, забезпечуючи високий рівень ліквідності та стабільності. Однак євро також відіграє важливу роль у світовій економіці і поступово розширює свою роль, особливо в межах Європейського Союзу і частково в інших частинах світу.

Зміни в економічній та політичній ситуації, особливо глобальні кризи, такі як пандемія COVID-19, та геополітичні події, такі як війна московії проти України, мають значний вплив на обмінні курси. Нестабільність валютних ринків та економічні потрясіння ставлять перед компаніями нові виклики в управлінні валютними ризиками. Зокрема, коливання обмінного курсу між доларом США та євро можуть мати значний вплив на результати діяльності транснаціональних компаній, що здійснюють операції в різних валютах.

Управління валютним ризиком у такому конкурентному середовищі є значним викликом для компаній, які прагнуть зберегти фінансову стабільність. З цією метою вони використовують різноманітні інструменти хеджування, включаючи форвардні контракти, опціони, свопи та стратегії природного хеджування. Ці інструменти дозволяють компаніям зменшити вразливість до коливань валютних курсів і забезпечити стабільність грошових потоків у глобальному середовищі, де конкуренція між доларом і євро відіграє важливу роль.

Як наслідок, конкуренція між доларом і євро залишається вирішальним фактором у міжнародній валютній системі, і компанії, що працюють на міжнародних ринках, повинні вміти адаптуватися до змін у валютному середовищі. Використовуючи гнучкі стратегії управління валютними ризиками, що включають аналіз економічних і політичних факторів, компанії можуть успішно маневрувати між двома основними валютами і мінімізувати потенційні

збитки. У майбутньому розвиток євро та інші валютні тенденції можуть ще більше змінити структуру світової фінансової системи і вимагати від компаній нових підходів до управління валютними ризиками.

Конкуренція між доларом США та євро зумовлена кількома факторами, пов'язаними з економічними, політичними та фінансовими характеристиками обох валют. Долар США займає домінуючу позицію як світова резервна валюта завдяки своїй високій ліквідності та стабільності. Це дає США фінансову перевагу на світових ринках, головним чином завдяки низькій вартості запозичень і високому попиту на доларові активи.

Ця конкуренція є важливою, оскільки стабільність валюти та обмінні курси безпосередньо впливають на міжнародну торгівлю, інвестиції, державний борг та грошові потоки. Валюта, яка домінує на світовому ринку, знижує вартість міжнародних транзакцій і сприяє зростанню економічних відносин між країнами. Долар США є основною резервною валютою, що дозволяє країнам накопичувати доларові резерви і знижує ризик коливань обмінного курсу. Євро намагається зайняти сильніші позиції, щоб підвищити свою роль у світових фінансах, збільшити фінансову незалежність країн ЄС і зменшити їхню залежність від долара.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Давидюк, В. Л. (2020). Вплив конкуренції між євро та доларом на світові фінансові ринки. Київ: Університет банківської справи.
2. Кошовий, М. В. (2021). Вплив долара та євро на економічну стабільність країн, що розвиваються. Вісник економічної науки України, 2, 98-102.
3. Ковальчук, О. А., & Петренко, В. М. (2020). Долар і євро в системі міжнародних розрахунків. Економіка і прогнозування, 4, 68-76.
4. Ляшенко, О. І. (2022). Міжнародні фінансові ринки: сучасні виклики та перспективи. Київ: КНЕУ.
5. Пантелеймоненко, А. І. (2021). Конкуренція валют: долар США та євро. Економіка та управління.
6. Анісімова, Н. В. (2019). Вплив курсової політики США та ЄС на світові фінансові ринки. Фінансовий простір, 3(35), 112-119. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua>
7. Булатова О. В., Марена Т. В. Міжнародні фінанси. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/442/1/mizhnar_finansy.PDF
8. Валютний курс та фактори, що його визначають. Валютна політика. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/14nebava_teoriya_makroekonomiki/154.htm
9. Ватаманюк, З. М. (2020). Міжнародні фінанси у глобальній економіці. Фінанси України, 7, 52-61. URL: <https://finukr.org.ua>
10. Депозитна політика банків та інструменти її реалізації. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/99c72ee8-60a8-442b-ab24-e1653a1197ce/content>
11. Даугопольський, О., Чирак, І., Кізілоглу, М., Фабинюк, І. (2022). Конкуренція між доларом та євро: результати регресійного аналізу для України. Журнал економічної теорії та практики. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1759/1724>.

12. Конкуренція між доларом та євро: результати регресійного аналізу для України. Даугопольський О., Чирак І., Кізілоглу М., Фабинюк І. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1759/1724>
13. Козюк В. Валютна композиція міжнародних трансакцій: конкуренція між доларом та євро з позиції монетарного аналізу глобальних процесів. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26143/1/%D0%9A%D0%9E%D0%97%D0%AE%D0%9A.pdf>
14. Козюк В. Резервні валюти: Глобальний периметр нестабільності URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18912/1/monetary%20choose.pdf>
15. Поліщук, М. П. (2020). Вплив валютної політики на фінансову стабільність України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики, 1(32), 121-128. URL: <https://fkd.nmu.org.ua>
16. Allayannis, George, and Ofek, Eli. "Exchange Rate Exposure, Hedging, and the Use of Foreign Currency Debt." *Journal of International Business Studies* 32.4 (2001): 733-746.
17. Jorion, Philippe. "The Exchange-Rate Exposure of Equity Returns." *Journal of Business* 63.3 (1990): 331-345.
18. Froot, Kenneth A., Scharfstein, David S., and Stein, Jeremy C. "Risk Management: Coordinating Corporate Investment and Financing Policies." *Journal of Finance* 48.5 (1993): 1629-1658.
19. Chinn, M. D., & Frankel, J. A. (2008). The Euro May Over the Next 15 Years Surpass the Dollar as Leading International Currency. National Bureau of Economic Research. URL: <https://www.nber.org>
20. Frankel, J. A. (2000). The Euro: The World's New Leading Currency? *Brookings Papers on Economic Activity*, 2000(1), 1-90. URL: <https://www.brookings.edu>
21. Galati, G., & Wooldridge, P. (2009). The Euro as a Reserve Currency: A Challenge to the Dollar? *Bank for International Settlements Quarterly Review*. URL: <https://www.bis.org>

- 22.Hale, G., & Obstfeld, M. (2014). The Euro and the Dollar in the Global Economy: Complementary or Competitive? *Journal of International Economics*, 92, 1-15. URL: <https://www.sciencedirect.com>
- 23.Obstfeld, M., & Rogoff, K. (2009). Global Imbalances and the Financial Crisis: Products of Common Causes. Centre for Economic Policy Research. URL: <https://cepr.org>
- 24.Norrlof C. Key Currency Competition: The Euro versus the Dollar URL: <https://www.jstor.org/stable/45084584>
- 25.Obstfeld, M., & Rogoff, K. (2009). Global Imbalances and the Financial Crisis: Products of Common Causes. Centre for Economic Policy Research. URL: <https://cepr.org>
- 26.The international role of the euro, June 2023 URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/otherpublications/ire/html/ecb.ire202306~d334007ede.en.html>
- 27.Salvatore, D. (2000). The Euro, the Dollar, and the International Monetary System. *Journal of Policy Modeling*, 22(3), 379-395. URL: <https://www.sciencedirect.com>